

VÅLDET UNDER REKONSTRUKTIONEN 1865–1877

Text 1: Abram Colbys vittnesmål (1872)

Abram Colby, en före detta slav och medlem av Georgias delstatsförsamling, kallades till Washington 1872 för att vittna inför en gemensam kommitté från senaten och representanthuset som utredde rapporter om våld i Södern.

Medlemmar av **Ku Klux Klan** hade brutalt misshandlat Colby 1869 i ett försök att stoppa hans politiska verksamhet som radikal republikan, efter att tidigare försök att muta den svarte lagstiftaren hade misslyckats. Colby, som blev permanent skadad av attacken som nästan dödade honom, trotsade hoten och fortsatte vara politiskt aktiv i östra Georgia.

Källa: Abram Colbys vittnesmål från 1872 ([länk](#)).

”De främsta männen i vår stad”

Colby: ”Den 29 oktober 1869 bröt [klanmännen] upp min dörr, tog mig ur sängen, förde mig ut i skogen och piskade mig i tre timmar eller mer, och lämnade mig för död. De sade till mig: ’Tror du att du någonsin kommer att rösta på en förbannad **radikal** valsedel igen?’ Jag sade: ’Om det vore val i morgon skulle jag rösta på den radikala valsedeln.’ Då satte de i gång och gav mig tusen slag till, med käppar och remmar som hade spännen i ändarna.”

Fråga från senaten: ”Vilken sorts män var de som deltog i misshandeln av dig?”

Colby: ”En del är de främsta männen i vår stad. En är advokat, en är läkare och några är bönder. De hade sina pistoler med sig och de tog mig i mina nattkläder och förde mig hemifrån. De slog mig fem tusen slag. Jag berättade samma sak för president Grant som jag berättar för er nu. De sade åt mig att ta av mig skjortan. Jag sade: ’Det gör jag aldrig för någon man.’ Mina underkläder föll ner vid fötterna och de tog tag i dem och fällde mig. Sedan drog de upp skjortan över huvudet på mig. De sade att jag hade röstat på Grant och fått negrerna att rösta emot dem. Ungefär två dagar innan de piskade mig erbjöd de mig 5 000 dollar för att gå över till dem och sade att de skulle betala mig 2 500 kontant om jag lät en annan man ta min plats i lagstiftande församlingen. Jag sade att jag inte skulle göra det om de så gav mig hela länet.”

Colby fortsätter: ”Det värsta var att min mor, min hustru och min dotter var i rummet när de kom. Min lilla dotter bad dem att inte föra bort mig. De riktade ett gevär mot henne och skrämde henne faktiskt till döds. Hon återhämtade sig aldrig förrän hon dog. Det är det som gör mig mest ont.”

Fråga: ”Hur länge dröjde det innan du återhämtade dig från denna behandling?”

Colby: ”Jag har aldrig återhämtat mig. De bröt något inom mig. Jag kan inte arbeta nu, fast jag alltid försörjde mig tidigare i barberarsalongen, med att köra ved och så vidare.”

Fråga: "Du nämnde att du blev vald till nästa lagstiftande församling?"

Colby: "Ja, sir, men de drev bort mig under valet. De svor att de skulle döda mig om jag stannade. Lördagskvällen före valet gick jag till kyrkan. När jag kom hem pepprade de huset med hagel och kulor."

Fråga: "Bedrev du någon allmän valkampanj där i höstas?"

Colby: "Nej, sir. Jag fick inte lov. Ingen man kan hålla ett fritt tal i mitt län. Jag tror inte att det kan göras någonstans i Georgia."

Fråga: "Du säger att ingen man kan göra det?"

Colby: "Jag menar ingen republikan, varken vit eller färgad."

Text 2: Colfaxmassakern 1873

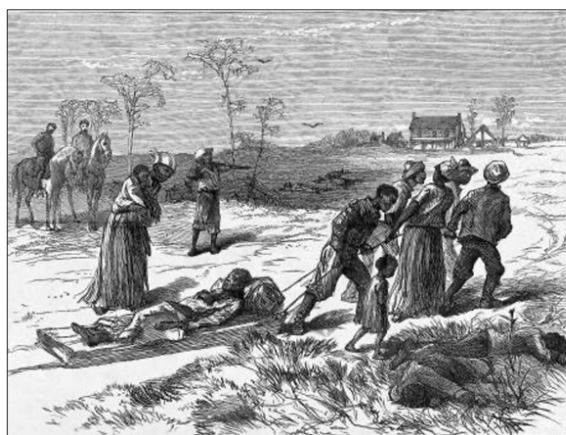

Illustration i en tidning från 1873 (källa).

Omstridd skylt i Colfax som restes 1950 plockades ned 2021.

Colfaxmassakern den 13 april 1873 var den blodigaste enskilda våldshändelsen under **Rekonstruktionen** och ett avgörande ögonblick i kampen om politisk makt i Louisiana. Konflikten hade sin bakgrund i det omstridda guvernörsvalet 1872, där både demokraten **John McEnery** och republikanen **William P. Kellogg** utropade sig som segrare. På lokal nivå i Grant Parish skapade detta två parallella regeringar: en republikansk, stödd av svarta fria män (freedmen), och en demokratisk, stödd av vita konservativa.

Centrala aktörer i massakern: Cazabat och Nash

I Grant Parish stod två män i centrum för konflikten:

Louis A. Cazabat, republikansk sheriff och lokal ämbetsman, som tillsammans med svarta milismän och lokala republikanska ledare tog kontroll över domstolshuset i Colfax. Cazabat representerade en koalition som Rekonstruktionen försökte bygga upp: svarta väljare, vita republikaner och federalt stöd.

Christopher Columbus Nash, före detta officer i Sydstatsarmén och ledande demokrat, organiserade den vita paramilitära styrka som kom att angripa domstolshuset. Nash var en av de mest drivande i att mobilisera hundratals beväpnade vita män från regionen. Hans styrkor inkluderade lokala plantageägare, tidigare sydstatssoldater och medlemmar av tidiga paramilitära grupper som senare skulle utvecklas till **White League**.

Konflikten mellan Cazabat och Nash var inte bara personlig utan symboliserade den större politiska striden: **skulle Grant Parish styras av en republikansk koalition med svarta väljare i centrum, eller av vita demokrater som vägrade acceptera svarta politiska rättigheter?**

Massakerns förlopp

När rykten om en demokratisk offensiv spreds barrikaderade Cazabat och hans allierade — omkring 150 svarta milismän och republikanska ämbetsmän — sig i domstolshuset. På påskdagen 1873 marscherade Nash och hans beväpnade styrkor mot byggnaden. Efter en kort strid satte de vita angriparna domstolshuset i brand. Många av de svarta försvararna försökte fly genom fönster och dörrar men sköts när de sprang ut.

De som gav upp och lade ner sina vapen togs tillfånga. Trots att de var obeväpnade avrättades många av dem senare under dagen. Historiker uppskattar att **mellan 62 och 153 svarta män dödades**, medan endast tre vita angripare miste livet. Många kroppar kastades i Red River eller begravdes i massgravar, vilket gör det exakta antalet svårt att fastställa.

Eric Foners bedömning av massakerns betydelse

Historikern **Eric Foner** (f. 1943) beskriver Colfaxmassakern som **”den värsta enskilda våldshändelsen under hela Rekonstruktionen”** och som ett avgörande ögonblick i den vita motreaktionen mot svarta politiska rättigheter. Foner betonar att massakern inte var ett isolerat utbrott av våld, utan en del av en bredare strategi där vita demokrater i Louisiana använde terror för att återta politisk makt. Han skriver att **varje val i Louisiana mellan 1868 och 1876 präglades av våld och omfattande valfusk**, och Colfax var det mest brutala uttrycket för denna utveckling.

Efterspel och långsiktiga konsekvenser

Några av angriparna åtalades under de federala *Enforcement Acts*, men i det avgörande rättsfallet **United States v. Cruikshank (1876)** slog Högsta domstolen fast att den federala regeringen inte kunde åtala privatpersoner för brott mot medborgerliga rättigheter. Detta gjorde i praktiken vit terror straffri och markerade början på slutet för Rekonstruktionen.

Colfaxmassakern blev därmed en symbol för hur den nya inkluderande demokratin i Södern krossades, inte genom debatt eller val, utan genom organiserat våld.

Text 3: Benjamin Tillman och vit överhöghet

Bild från 1898 av en grupp medlemmar i Red Shirts.

Benjamin Tillman (1847-1918)

White league och KKK. Illustration från 1874.

Benjamin Ryan Tillman var en av de mest inflytelserika politikerna i South Carolina under perioden efter inbördeskriget, och hans karriär visar hur våld och politik vävdes samman i återupprättandet av vit överhöghet i Södern. Tillman föddes 1847 och trädde in i politiken i en tid då Rekonstruktionen försökte skapa en politisk ordning där både svarta och vita deltog. Han kom att bli en av de mest högljudda motståndarna till detta projekt och använde både retorik och direkt våld för att forma delstatens framtid.

Tillman och valterrorn 1876

Valet av **guvernör** i South Carolina 1876 var ett av de mest våldsamma i USA:s historia och markerade i praktiken slutet på Rekonstruktionen i delstaten. Tillman spelade en central roll i denna process. Han var en av ledarna inom **Red Shirts**, en paramilitär rörelse som organiserade beväpnade demonstrationer, avbröt republikanska möten och skrämde svarta väljare från att delta i valet. Red Shirts fungerade som en politisk armé för det demokratiska partiet, och Tillman var en av dem som såg till att deras verksamhet var både effektiv och synlig.

Tillman var närvarande vid **Hamburgmassakern** 1876, där en vit mobb dödade flera svarta medlemmar av en lokal milis. I efterhand beskrev han händelsen som en nödvändig åtgärd för att återställa ordningen och förhindra vad han kallade "svart dominans". Historiker använder ofta Tillmans egna tal som bevis för att våldet inte var spontant, utan en medveten strategi för att återta politisk makt. Han talade öppet om hur han och andra använde våld för att "rädda" South Carolina från republikanskt styre, och han gjorde det med stolthet långt in i sin senatskarriär.

Tillman en av arkitekterna bakom Jim Crow

Efter att ha varit med och krossat Rekonstruktionens politiska ordning byggde Tillman vidare på samma ideologi när han blev guvernör 1890. Han såg det som sin uppgift att skapa ett politiskt system där svarta amerikaner inte längre kunde utöva sina medborgerliga rättigheter. Under hans tid som guvernör genomfördes en rad reformer som stärkte vit kontroll över delstatens institutioner. Det mest betydelsefulla var arbetet med South Carolinas konstitution 1895, där Tillman spelade en nyckelroll. Den nya konstitutionen införde **läskunnighetstester**, **röstskatter** och komplicerade registreringsregler som i praktiken berövade nästan alla svarta väljare deras rösträtt.

Som **senator** fortsatte Tillman att försvara segregation och vit överhöghet. Han motsatte sig alla federala försök att stärka svarta amerikaners rättigheter och använde senatens talarstol för att argumentera för att politiskt deltagande skulle vara förbehållet vita. Hans retorik var aggressiv och ofta hotfull, och han gjorde ingen hemlighet av att han ansåg att våld var ett legitimt medel för att upprätthålla den sociala ordningen.

Tillmans historiska betydelse

Historiker beskriver Tillman som en av de mest betydelsefulla politikerna i övergången från Rekonstruktion till Jim Crow. Eric Foner framhåller att Tillman representerar den generation av vita politiker som först använde våld för att återta makten och därefter använde lagstiftning för att befästa resultatet. Tillman var alltså både en aktör i den direkta valterrorn och en av arkitekterna bakom det juridiska system som gjorde **segregation** och politisk exkludering till vardag i Södern.

Tillman visar hur vit överhöghet inte bara var en social attityd utan ett politiskt projekt, genomfört med både gevär och lagböcker. Hans karriär illustrerar hur Rekonstruktionens löften om demokrati kunde krossas genom en kombination av organiserat våld och systematisk lagstiftning.

Ku Klux Klan under Rekonstruktionen (1865–1877)

Ku Klux Klan uppstod i Tennessee 1866, strax efter det amerikanska inbördeskrigets slut. Det som först började som ett slags social klubb bland före detta sydstatsofficerare utvecklades snabbt till en våldsorganisation med ett tydligt politiskt mål: att återupprätta vit överhöghet i Södern och hindra de förändringar som följde på slaveriets avskaffande. När de federala myndigheterna genomförde Rekonstruktionen och gav de tidigare förslavade medborgarna rösträtt, såg många vita sydstatare detta som ett hot mot den gamla samhällsordningen. Klanen blev då ett verktyg för att återta politisk kontroll genom terror.

En av de mest centrala gestalterna i denna tidiga Klan var **Nathan Bedford Forrest**, tidigare general i sydstaternas armé. Forrest anses av många historiker ha varit Klanens första "Grand Wizard", dess högste ledare, och han spelade en viktig roll i att sprida organisationen över Södern under 1867 och

1868. Under hans ledning utvecklades Klanen till ett löst organiserat nätverk av lokala grupper som använde hot, misshandel, mord och nattliga räder för att skrämja svarta väljare, republikanska politiker och deras allierade.

Klanens våld riktades inte bara mot fria svarta män (freedmen) utan också mot så kallade **carpetbaggers**, nordstatare som flyttat till Södern efter kriget, och **scalawags**, sydstatare som samarbetade med republikanerna. Dessa grupper sågs som förrädare mot den gamla ordningen och blev därför måltavlor för hot och trakasserier. I delstater som Georgia, South Carolina och Mississippi organiserade Klanen omfattande kampanjer för att störa val, driva bort republikanska ämbetsmän och återföra makten till det demokratiska partiet.

Trots att Klanen saknade en strikt centralstyrning fanns en symbolisk hierarki med titlar som Grand Dragon och Grand Titan, och i flera delstater, exempelvis Georgia, byggdes regionala strukturer upp med hjälp av framträdande konservativa politiker och tidigare sydstatsofficerare.

Den federala regeringen svarade KKK:s våld genom de så kallade **Enforcement Acts 1870–1871** som innebar att myndigheterna kunde gripa och åtala klanmedlemmar. I vissa områden, som i South Carolina, lyckades federala trupper tillfälligt slå sönder organisationen. Vid mitten av 1870-talet hade den första Klanen i praktiken upphört att fungera. Men dess arv levde vidare, och när Rekonstruktionen föll 1877 hade Klanens våld redan banat väg för den politiska ordning som senare skulle utvecklas till Jim Crow-systemet.

Drevs Tillman, KKK och Red Shirts av idealism?

Historikern Heather Cox Richardson (f. 1962) menar att våldet och hoten som användes av Ku Klux Klan, Red Shirts och politiker som Benjamin Tillman under Rekonstruktionen inte bara handlade om ekonomi eller lokala konflikter. Enligt henne var det framför allt **ideologin om vit överhöghet** som drev dessa grupper.

När slaveriet avskaffades och svarta män fick rösträtt förändrades maktbalansen i Södern. För första gången kunde svarta amerikaner delta i politiken, sitta i lokala församlingar och påverka lagar. Richardson menar att många vita sydstatare upplevde detta som ett hot mot den samhällsordning de alltid hade tagit för given. Därför blev rasideologin ett sätt att förklara varför just de borde behålla makten.

Hon framhåller att ledare som Tillman använde denna ideologi för att ena vita väljare. Genom att påstå att svarta politiska rättigheter skulle leda till kaos, korruption eller "svart styre" kunde de få även fattiga vita att stödja dem. På så sätt fungerade rasideologin som ett verktyg för att dölja klasskonflikter och hålla ihop en bred vit politisk koalition.

Richardson betonar också att grupper som KKK och Red Shirts inte var lösa mobbar, utan **politiska organisationer**. Deras våld var planerat och riktat: att stoppa svarta väljare, skrämja republikanska politiker och återföra makten till det demokratiska partiet i Södern. Målet var politiskt, men det var **ideologin om vit överhöghet som gjorde våldet möjligt och accepterat** bland många vita.

Sammanfattningsvis menar Richardson att ekonomi och maktspel spelade roll, men att de var beroende av den rasideologi som gav våldet mening och legitimitet. Det var alltså **ideologin först**, och ekonomin som ett stödargument.

Du Bois ekonomiska förklaring till våldet

Sociologen och historikern W.E.B. Du Bois (1868–1963) menade att våldet som riktades mot svarta amerikaner under Rekonstruktionen inte bara handlade om rasism, utan i hög grad om **ekonomisk kontroll**. När slaveriet avskaffades förlorade plantageägare den arbetskraft som deras ekonomi byggts på. Du Bois beskriver hur vita eliter i Södern försökte skapa ett nytt system som liknade slaveriet, där svarta fortfarande var beroende av vita för arbete, bostad och säkerhet.

Enligt Du Bois användes organisationer som Ku Klux Klan som ett **verktyg för att tvinga svarta tillbaka in i ett underordnat ekonomiskt läge**. Genom hot, misshandel och mord försökte man hindra svarta från att kräva högre löner, äga mark eller organisera sig politiskt. Våldet var alltså inte slumpmässigt, utan en del av en större strategi för att bevara den gamla ekonomiska maktstrukturen.

I Du Bois tolkning blir vit överhöghet därför en **ideologi som skyddar ekonomiska intressen**, snarare än ett mål i sig. Den grundläggande orsaken till rasismen är kapitalismens sätt att fungera.

Källor och referenser

Eftersom jag saknar bra material på svenska om Rekonstruktionen 1865–1877 har jag använt mig av flera källor och hjälpmedel (Microsofts generativa AI Copilot).

Böcker

Den bok som jag främst (väldigt direkt) använt mig av är Allen C. Guelzos *Reconstruction – A very short Introduction* (2018). En kortfattad, 141 sidor, och väldigt koncentrerad beskrivning och analys av perioden.

Webbsidor

Om **Colfaxmassakern** har jag främst använt mig av den engelska Wikipedia-artikeln som jag bearbetat "tillsammans" med Microsofts generativa AI Copilot ([länk](#)).

NE.SE har ett bra men kortfattad rubrik om **rekonstruktionen** efter inbördeskriget. Ger en övergripande bild av perioden ([länk](#)).

Texten om **W.E.B. Du Bois** bygger på flera källor och Copilot, men den engelska Wikipedia-artikeln är en innehållsrik sammanfattning av Du Bois liv och verk ([länk](#)), ne.se har en kortfattad artikel ([länk](#)).

Texten om **Benjamin Tillman** bland annat på den engelska Wikipedia-artikeln som jag tillsammans med Microsofts generativa AI Copilot översatte till svenska ([länk](#)).

Poddar

The [Rest is History](#) har avsnitt om **Rekonstruktionen** och **Ku Klux Klan**. Mycket underhållande och lärorikt. TRH drivs av två brittiska historiker: Tom Holland och Dominic Sandbrook. Du kan lyssna till podden på exempelvis Spotify.

Podden The Last Best Hope? Är också brittisk och drivs och leds av historikern Adam Smith. Det finns bland annat ett avsnitt om **Rekonstruktionen** där historikern Eric Foner medverkar ([länk](#)) och ett avsnitt [Did the South win the War?](#) med historikern Heather Cox Richardson.

Nathan Bedford Forrest (staty i som tidigare stod i Memphis)